

Nr 39.

Ankom till riksdagens kansli den 8 maj 1929 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående stärkande av skogs- och flottledshärbärgeslagarnas samt den i samband därmed utövade yrkesinspektionens effektivitet.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 311, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Johansson* i Sollefteå m. fl. hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning angående stärkande av skogs- och flottledshärbärgeslagarnas samt den i samband därmed utövade yrkesinspektionens effektivitet samt så snart ske kan för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för berörda hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet, i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver, begärt yttrande av domänstyrelsen och socialstyrelsen. De yttranden, som i anledning härav kommit utskottet tillhanda från nämnda myndigheter, äro såsom bilagor fogade vid detta utlåtande; och hänvisar utskottet till desamma.

Vid 1919 års lagtima riksdag framlades genom propositioner från Kungl. Maj:t förslag till lagar angående dels beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärke åt arbetarna m. m. (prop. nr 53) dels ock skyldighet i vissa fall att vid flottled anordna härbärgen åt flottsarbetsarna (prop. nr 304).

Historik.

I det framlagda förslaget till skogshärbärgeslag stadgades beträffande skogsavverknings- och kolningsarbete skyldighet för arbetsgivaren att under vissa förutsättningar sörja för att arbetarna å eller i närheten av arbetsstället ägde tillgång till härbärke, å vilket i förslagets 2 § ställdes vissa fordringar. Vid skogsavverkningsarbete skulle arbetsgivaren jämväl sörja för lämpligt stallrum. Enligt förslagets 3 § skulle tillsynen å efterlevnaden av lagen, på sätt Konungen närmare föreskreve, utövas av yrkesinspektionens befattningshavare. I särskild proposition äskade Kungl. Maj:t medel för den förstärkning av yrkesinspektionens arbetskrafter, som bleve erforderlig

Skogshärbärgeslagen.

för tillsynen å nämnda lag. Enligt Kungl. Maj:ts mening skulle anställas en överordnad specialinspektör och två underinspektörer. Beträffande tillsynen hänvisades till vissa paragrafer i lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd. De bestämmelser, som enligt dessa hänvisningar skulle bli gällande ifråga om efterlevnaden av skogshärbärgeslagen, vore bland annat *att* länsstyrelse på framställning av yrkesinspektör eller där så eljest prövades nödigt ägde förbjuda arbetsgivaren, sedan han blivit i saken hörd, att efter utsatt, skälig tid bedriva visst arbete eller använda viss arbetslokal eller arbetsmetod m. m. utan att hava vidtagit av länsstyrelsen vid förbudets meddelande angiven åtgärd i något av vissa i lagen angivna hänseenden, *samt att*, om arbetsgivare underlåte att ställa sig till efterrättelse dylikt förbud, han straffades med böter från och med 10 till och med 500 kronor eller vid försvårande omständigheter med fängelse i högst sex månader.

I sitt i ärendet avgivna utlåtande, nr 16, yttrade andra lagutskottet, att utskottet funne en lagstiftning av i huvudsak sådant innehåll, som föreslagits, vara ägnad att befrämja tillbörlig omvårdnad om de avsedda grupperna av arbetare. Till förslag om ändring hade utskottet funnit anledning allenast beträffande 3 §. Härom yttrade utskottet följande:

Enligt propositionen, som härutinnan i huvudsak överensstämmer med socialstyrelsens förslag, skulle tillsynen å efterlevnaden av lagen utövas av en specialinspektör och två underinspektörer — vilka enligt vad av socialstyrelsens förslag framgår skulle samtliga, åtminstone första tiden, hava sin stationsort i Stockholm — med biträde av andra disponibla befattningshavare hos yrkesinspektionen. Mot en dylik organisation hava invändningar framställts av flera av de i ärendet hörda myndigheterna. Kungl. Maj:ts befallningshavande i Östergötlands län anser genom dessa bestämmelser en effektiv kontroll över lagens efterlevande knappast kunna beredas, och Kungl. Maj:ts befallningshavande i Jönköpings län ställer sig tveksam, huruvida yrkesinspektionens befattningshavare städse kunna anses kompetenta att bedöma behovet av arbetarbostäder ute i markerna och dessas nödiga beskaffenhet, samt uttalar, att bostadsinspektion måhända kan ordnas på ett mera tillfredsställande sätt, möjligen genom Kungl. Maj:ts befallningshavandes försorg. Även Kungl. Maj:ts befallningshavande i Jämtlands län ifrågasätter, huruvida det kan vara praktiskt och lämpligt, att tillsynen å lagens efterlevnad skall utövas av yrkesinspektionens befattningshavare.

Departementschefen har emellertid ansett den av socialstyrelsen föreslagna organisationen i huvudsak äga förutsättningar för fyllande av sin uppgift och hava företrädde framför en tillsyn, anordnad t. ex. genom Kungl. Maj:ts befallningshavandes, skogsstatens eller vederbörande tjänsteläkares försorg.

Utskottet kan icke dela departementschefens uppfattning i denna punkt. Utskottet förmenar — i likhet med vad av myndigheter anmärkts — att den avsedda anordningen av tillsynen ej torde bli ändamålsenlig. Vidare må erinras, att socialstyrelsen beräknar antalet arbetsplatser, som skulle behöva undersökas, till omkring 2,000 — vilket torde vara lågt räknat — och anser, att specialinspektören med biträde av 5 underinspektörer borde kunna inom 3 år besöka samtliga arbetsplatser. Då arbetsplatserna vid ifrågavarande arbeten icke äro fasta utan ofta växla, varav följer, att bostä-

derna i allmänhet bliva mera eller mindre tillfälliga, är det av vikt, att tillsynen, om den skall motsvara syftet, inträffar så snart, att därvid meddelade föreskrifter eller förbud komma till tillämpning, innan arbetet avslutats. Av nämnda skäl synes önskvärt, att tillsynen såvitt möjligt anknötes till lokala organ.

Då utskottet med denna uppfattning övervägt, huru ifrågavarande tillsyn lämpligen bör anordnas, har utskottet funnit densamma böra överlämnas åt länsstyrelserna med biträde av de i det allmänna tjänst för skogsvård anställda befattningshavare ävensom av en tjänsteman vid yrkesinspektionen. Hos förstnämnda befattningshavare kan förutsättas den insikt och praktiska erfarenhet i hithörande förhållanden, som torde vara av nöden för ett verksamt övervakande av lagens efterlevnad. På grund av dessa befattningshavares större antal och då de hava sitt övriga arbete förlagt i samma trakter, där ifrågavarande härbärgen skola finnas, samt tidigt få kännedom om skogsavverkningsföretag av någon betydelse, kan det vidare förväntas, att tillsynen och anvisningarna skola komma så snabbt, att de få praktisk betydelse.

Utskottet har med sitt förslag närmast åsyftat skogsstatens personal. Denna är i viss utsträckning förpliktad att öva uppsikt jämväl över de enskildes skogar. Enligt vad utskottet enskilt inhämtat, lär svårighet ej anses möta mot tilldelande av denna nya uppgift åt skogsstatens personal, och torde avsevärda extra kostnader — utöver resekostnader — därav ej behöva föranledas.

Utskottet har emellertid ansett önskvärt, att det — genom överenskommelse med skogsvårdsstyrelserna eller annorledes — göres möjligt att för ifrågavarande tillsynsverksamhet kunna disponera jämväl de hos nämnda styrelser anställda befattningshavare. Utskottet har avsett att med den föreslagna lydelsen av paragrafen möjliggöra dylik anordning.

Genom skogstjänstemännens anlitande för tillsynsverksamheten skulle enligt utskottets uppfattning de av Kungl. Maj:ts föreslagna två särskilda underinspektörerna bliva överflödiga. Den överordnade specialinspektören torde däremot fortfarande bliva erforderlig. Han bör enligt utskottets åsikt erhålla till uppgift att dels biträda länsstyrelserna med upplysnings- och inspektionsverksamhetens ordnande, dels instruera övriga för ändamålet anlitate inspektionstjänstemän, dels själv verkställa inspektioner samt närmast övervaka sistnämnda tjänstemäns arbete. På specialinspektören skulle jämväl ankomma att genom upplysningsverksamhet och särskilt genom överläggningar med ifrågavarande företags ledning verka för befintliga bostäders förbättrande samt uppförandet av nya sådana av ändamålsenlig och i hygieniskt avseende tillfredsställande beskaffenhet.

Utskottet föreslog alltså, att tillsynen å lagens efterlevnad skulle, på sätt Konungen närmare föreskreve, utövas av Kungl. Maj:ts befattningshavande, som därvid skulle åtnjuta biträde av befattningshavare vid yrkesinspektionen samt i det allmänna tjänst för skogsvård anställd personal.

Utskottets förslag i ärendet blev av riksdagen godkänt.

I propositionen angående flottledshärbärgeslag framhöll departementschefen, hurusom enligt det för riksdagen samma år framlagda förslaget till ny flottningsslagsstiftning fråga om anordnande av bostäder åt flottningsarbetarna skulle vid ny flottleds inrättande ex officio upptagas till bedömande och avgörande av vattendomstolen, ävensom att mål rörande uppförande av dylika

*Flottleds-
härbärges-
lagen.*

bostäder för redan befintliga flottleder skulle ansökningsvis anhängiggöras vid och prövas av vattendomstolen. Tillika påpekades, att vid den prövning, som vattendomstolen enligt vattenlagen hade att företaga rörande nämnda frågor, domstolen utrustats med befogenhet att förplikta vederbörande strandägare att upplåta erforderligt område för de bostadsbyggnader, som kunde bli beslutade till uppförande. Endast genom en sådan anordning kunde det bli möjligt att förplikta de flottande att sörja för arbetarnas bostadsfråga, enär de flottande i regel icke på annat sätt kunde anskaffa den för ändamålet nödiga marken.

Departementschefen anförde därjämte följande:

Ett åläggande för flottningsförening att bereda bostäder åt flottningsarbetarna måste alltså nödvändigtvis förknippas med den i vattenlagen till förmån för flottledsföretag stadgade tvångsrätt gentemot strandägare. Härav följer ock, att den prövande myndigheten måste bli en annan än som föreslagits beträffande bostadsbyggandet till förmån för skogs- och kolarbetare.

Även i avseende å tillsynen å lagbestämmelsernas efterlevnad och bostädernas underhåll ställa sig förhållandena olika. Ett härbärge, uppfört för flottningsarbetare, är enligt vattenlagen att likställa med andra anläggningar och byggnader för flottleden, och då dessa senare enligt flottningslagen stå under uppsikt av befallningshavande, som är den allmänna tillsynsmyndigheten såväl över flottlederna som över flottningsföreningarnas verksamhet, måste givetvis ledningen av tillsynen över flottningshärbärgena även anförtros åt befallningshavande och ej åt yrkesinspektionens befattningshavare, såsom föreslagits beträffande härbärgena för skogs- och kolningsarbetarna. Härtill kommer slutligen, att, såsom från skilda håll anmärkts, förhållandena i avseende å flottningsarbetets bedrivande äro så säregna, att de icke kunna helt likställas med de förhållanden, som föreligga vid utförandet av skogsavverkning eller kolning. Under det att i sistnämnda fall arbetet är förlagt till en viss plats, där arbetarna vanligtvis uppehålla sig någon längre tid, verkställes flottningsarbetet i regel så, att arbetarna dagligen förflytta sig utefter flottleden och deltaga i arbetet än å den ena och än å den andra platsen, varför det ofta är omöjligt att förutsäga, varest de komma att övernatta, sedan dagsarbetet avslutats. Man kan alltså i fråga om flottningsarbetet icke tala om att det utföres å något visst arbetsställe såsom i fråga om skogsavverkning och kolning, såvitt man icke vill betrakta den flera mil långa flottleden i sin helhet som en arbetsplats. Av det sagda torde tydligen framgå, att flottningsarbetarnas bostadsfråga måste lösas för sig och efter särskilda därför anpassade regler.

Vidare anförde departementschefen:

För skälen att tillsynen å efterlevnaden av denna lag bör beträffande allmän flottled anförtros åt Kungl. Maj:ts befallningshavande och ej åt yrkesinspektionens befattningshavare har jag här förut redogjort. För enhetlighetens skull bör givetvis även ifråga om de enskilda lederna tillsynen anförtros åt samma myndighet. Då emellertid befallningshavanden på grund av de mångahanda göromål, som påvåla denne, icke kan på ort och ställe i detalj hålla uppsikt över att lagen efterleves, har det varit nödvändigt att för tillsynens utövande anordna särskilt biträde åt befallningshavanden. Såsom sådana biträden torde bäst lämpa sig yrkesinspektionens befattningshavare, vilka på grund av sin hittillsvarande verksamhet redan lära hava

delvis förskaffat sig insikt om hithörande arbetsförhållanden, och därest det framlagda förslaget till lag angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärke åt arbetarna bliver upphöjt till lag, torde de för utövande av tillsyn över samma lags efterlevnad föreslagna special- och underinspektörer lämpligen böra erhålla uppdraget att biträda befallningshavanden vid utövande av tillsynen jämväl å nu förevarande lags efterlevnad.

I sitt i ärendet avgivna utlåtande, nr 28, yttrade andra lagutskottet, att utskottet funne en lagstiftning av i huvudsak sådant innehåll, som Kungl. Maj:ts förslag i förening med de anförda bestämmelserna i vattenlagen angåve, vara ägnad att befrämja tillbörlig omvårdnad om den avsedda gruppen av arbetare. Vidare anförde utskottet följande:

Beträffande de särskilda bestämmelserna i förslaget har utskottet icke funnit anledning att föreslå ändring i annat avseende än vad angår tillsynen å efterlevnaden av lagen. Förslaget innehåller härom, att sagda tillsyn skall utövas av Kungl. Maj:ts befallningshavande, som därvid åtnjuter biträde av yrkesinspektionens befattningshavare på sätt Konungen därom närmare bestämmer. I överensstämmelse med vad utskottet i sitt utlåtande nr 16 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärke åt arbetarna m. m. föreslagit i fråga om tillsynen å de i nämnda lagförslag innehållna bestämmelsernas efterlevnad, vilket utskottets förslag godkänts av riksdagen, har utskottet nämligen ansett, att jämväl i fråga om flottningsarbetarnas härbärgen den omedelbara tillsynen lämpligast bör anförtros åt skogsstatens och eventuellt skogsvårdsstyrelsernas befattningshavare. Utskottet föreslår därför ett tillägg till 5 § av innehåll, att Kungl. Maj:ts befallningshavande vid sin tillsyn å lagens efterlevnad skall åtnjuta biträde förutom av befattningshavare vid yrkesinspektionen jämväl av i det allmänna tjänst för skogsvård anställd personal.

Utskottets uppfattning är — ävenledes i överensstämmelse med vad utskottet ansett i fråga om skogsavverknings- och kolningsarbetarnas härbärgen — att vid ifrågavarande tillsyn biträde av befattningshavare vid yrkesinspektionen icke skall erfordras i vidare mån än genom den av Kungl. Maj:t i förutnämnda proposition förutsatte specialinspektören, och att alltså de i samma proposition omförmälta två särskilda underinspektörerna ej heller för tillsyn enligt nu förevarande lag skola vara erforderliga.

Det förslag utskottet avgav i ärendet blev antaget av riksdagen.

Enligt den sedermera promulgerade flottledshärbärgeslagen skall frågan huruvida och varest härbärke skall anordnas vid allmän flottled avgöras av vattendomstolen på sätt angående prövning av vattenmål är stadgat i vattenlagen. Angående underhåll av sådant härbärke gäller vad i lagen om flottning i allmän flottled stadgas om underhåll av skyddsbyggnader vid allmän flottled. Ifråga om enskild flottled är stadgat, att därest den, som innehar flottningsrätten, underlåter att ställa sig till efterrättelse lagens allmänna föreskrifter om natthärbärgen, Kungl. Maj:ts befallningshavande äger, när så prövas nödigt, vid vite förbjuda honom, sedan han blivit i saken hörd, att efter utsatt skäligen tid vidare bedriva flottning i flottleden utan att hava vidtagit de vid förbudets meddelande angivna åtgärder.

Tillsynen å efterlevnaden av lagen utövas av Kungl. Maj:ts befallningshavande, som därvid åtnjuter biträde av befattningshavare vid yrkesinspektionen samt i det allmännas tjänst för skogsvård anställd personal, på sätt Konungen därom närmare bestämmer.

I den år 1919 antagna lagen om flottning i allmän flottled hava upp-tagits åtskilliga föreskrifter rörande flottningsförenings skyldighet att underhålla de för flottleden utförda byggnader och anläggningar. Alldenstund till flottledsanläggningarna även hänföras de för arbetarnas behov utförda bostäder, komma nämnda föreskrifter följaktligen även att vara tillämpliga beträffande dessa härbärgen. Det åligger alltså föreningen utan särskild föreskrift i förevarande lag att vederbörligen underhålla härbärgena, och därest de flottande härutinnan låta försummelse komma sig till last, bliva de underkastade bestämmelserna i 75 § flottningslagen, däri stadgas, att, om rättelse ej vinnes efter det flottningsstyrelsen blivit i saken hörd, befallningshavanden har att sammankalla de flottande och att det då ankommer på dennes prövning, under vilka villkor flottning vidare må tillåtas. Dessutom finnas i flottningslagens 72 § meddelade vissa speciella föreskrifter i avseende å underhållet av skyddsbyggnader. Häri föreskrives, att om de till farleds betryggande eller i övrigt till skydd emot skada föreskrivna flottledsbyggnader ej vidmakthållas, Kungl. Maj:ts befallningshavande har att antingen tillhålla flottningsstyrelsen att sådant fullgöra eller ock låta, om så erfordras, genast avhjälpa bristen på föreningens bekostnad. Då de härbärgen, som anordnats för flottningsarbetarnas behov, i mångt och mycket kunna likställas med de skyddsbyggnader, som utförts utefter leden till förekommande av skada å annans egendom, har ansetts lämpligt att här även upptaga en bestämmelse därom, att vad i flottningslagen stadgas om underhåll av skyddsbyggnader skall gälla jämväl angående underhåll av arbetarhärbärgena vid allmän flottled.

Förordnande av skogshärbärgesinspektören såsom specialinspektör för tillsyn av arbetarskyddslagen.

Enligt kungl. kungörelse den 31 december 1924 (svensk författningssamling nr 546) skall från och med den 1 januari 1925 tillsynen av arbetarskyddslagen såvitt angår skogsavverknings-, kolnings-, flottnings- och flottledsarbeten utövas av skogshärbärgesinspektören såsom specialinspektör.

Förslag år 1925 angående härbärgen för vägbyggnadsarbeten m. m.

Slutligen är att erinra, att i en vid 1925 års riksdag inom andra kamaren väckt motion, nr 103, herr Johansson i Sollefteå hemställde om sådan ändrad lydelse av 1 § i skogshärbärgeslagen, att lagen bleve tillämplig jämväl vid flottledsbyggnads-, vägbyggnads- och större dikningsarbete, som bedreves under de i lagen angivna förhållanden.

Med anledning av motionen beslöt riksdagen på förslag av andra lagutskottet i dess utlåtande nr 20, att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning, huruvida och i vilken omfattning en lagstiftning, likartad med den, som innefattas i skogshärbärges-

och flottledshärbärgeslagarna, må anses erforderlig och genomförbar beträffande vägbyggnads- och vattenavledningsföretag samt flottledsbyggnadsarbeten, anordnade på större avstånd från ställen, där bostad finnes tillgänglig, ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen må kunna föranleda.

Den av riksdagen begärda utredningen anförtroddes åt socialstyrelsen. Styrelsen avgav den 19 maj 1927 förslag till lagstiftning i ämnet. Förslaget innebar, att skogshärbärgeslagens giltighetsområde skulle utvidgas att omfatta jämväl väg- och flottledsbyggnads- samt vattenavledningsarbete. Samtidigt ifrågasattes vissa ändringar i organisationen av tillsynen å härbärgeslagstiftningens efterlevnad. Styrelsen föreslog sålunda att övervakningen härav flyttades från länsstyrelsen till yrkesinspektionens chefsmyndighet. Styrelsen anförde vidare följande. Med hänsyn till den föreslagna utsträckningen av härbärgeslagstiftningens tillämplighetsområde hade man att överväga, huruvida berörda förändring kunde anses påkalla någon ändring jämväl i avseende å tillsynens anordning. I fråga om de eventuellt nytillkommande flottledsbyggnads- och skogsdikningsföretagen torde det vara uppenbart, att specialinspektören jämte skogsvårdspersonalen skulle vara väl kvalificerade för de nya tillsynsuppgifterna. Någon oskäligen ökning av deras arbetsbörda skulle väl ej heller dessa tillsynsuppgifter medföra, då de skulle avse ett relativt måttligt antal arbetsföretag och de sannolikt i regel komme att fullgöras i samband med andra respektive tillsynsorgan åliggande funktioner. Beträffande vägbyggnadsarbete gällde ej till fullo nu anförda synpunkter. Emellertid torde omförmälda tillsynsorgan, även om de icke vore fackmän i avseende å vägbyggnader, äga tillfyllestgörande kompetens för övervakande av härbärgeringsskyldighetens iakttagande jämväl vid sådana arbeten. Vad särskilt specialinspektören anginge, måste han tydligtvis i förhållande till här ifrågavarande företag intaga samma ställning som till övriga härbärgeslagstiftningen underkastade arbeten. För skogsvårdspersonalen skulle väl tillsynsåliggandet i regel begränsas till de fall, då det kunde fullgöras i samband med andra tjänsteuppgifter. Emellertid funnes det en grupp av statliga befattningshavare med särskild kompetens på förevarande arbetsområde, nämligen väg- och vattenbyggnadsdistriktens befattningshavare, och syntes det böra tagas under övervägande, om ej jämväl denna grupp, ehuru föga talrik, borde tagas i anspråk för tillsyn å härbärgeringsskyldighetens fullgörande vid vägbyggnadsföretag. Givetvis skulle, i likhet med vad som gällde beträffande skogsvårdspersonalen, dessa befattningshavare endast öva tillsyn å arbetsföretag, som icke stode under deras ledning, och i den mån tillsynen lämpligen kunde kombineras med andra tjänsteförrättningar.

Frågan om härbärgeslagstiftningens utsträckning till ovannämnda områden är ännu på Kungl. Maj:ts prövning beroende.

Utskottet.

I en till socialstyrelsen avgiven promemoria i ärendet har skogs- och flottledsinspektören såsom sin uppfattning förklarat, att en förutsättning för ernående av goda resultat inom rimlig tid av skogshärbärges- och flottledshärbärgeslagarna vore, att kontroll och propaganda å arbetsplatserna utövades i betydligt större omfattning än som nu vore möjligt. Socialstyrelsen har i sitt till utskottet avgivna yttrande under åberopande av detta uttalande förklarat sig finna, att en utredning rörande på vad sätt en förhöjning av inspektionsfrekvensen skulle kunna åstadkommas otvivelaktigt vore motiverad.

Även utskottet har av vad i ärendet förekommit blivit övertygat om önskvärdheten av att inspektion å ifrågavarande härbärgen sker i större omfattning än vad hittills varit fallet. Visserligen kan utskottet icke dela motionärens åsikt att minst fyra underinspektörer böra för nämnda ändamål ställas till skogs- och flottledsinspektörens förfogande, men utskottet håller likväl före, att någon förstärkning av inspektionsorganisationen bör ske. En särskild anledning härtill finner utskottet däri, att ifrågavarande inspektör från och med år 1925 har till åliggande att jämväl utöva tillsyn över arbetarskyddslagens tillämpning. Såvitt utskottet nu kan bedöma, torde förstärkning med en assistent kunna anses vara erforderlig. Härmed har utskottet emellertid icke velat uttala, att frågan om beredande av tillräckliga arbetskrafter åt förenämnda inspektion därigenom fått en slutgiltig lösning. Möjligen kan ytterligare ökning anses erforderlig, särskilt för den händelse att förslaget, att skogshärbärgeslagen jämväl skall hava avseende å väg- och flottledsbyggnads- samt vattenavledningsarbeten, vinner statsmakternas godkännande. Utskottet vill följaktligen förorda en utredning av frågan rörande lämpliga åtgärder för att höja inspektionsfrekvensen på de områden, som avses i motionen.

I sitt ovannämnda förslag till ändringar i skogshärbärges- och flottledshärbärgeslagarna har socialstyrelsen föreslagit, att länsstyrelserna skola befrias från tillsynen över nämnda lagar och att socialstyrelsen skall såsom yrkesinspektionens chefsmyndighet övertaga dessa uppgifter. Samma synpunkter hava jämväl framförts i den nu föreliggande motionen. Utskottet anser sig emellertid icke kunna taga ställning till förslaget, då enligt utskottets mening frågan, vid vars lösning delvis olika synpunkter göra sig gällande i fråga om de båda lagarna, lämpligen bör prövas i samband med förslaget om lagstiftningens utvidgning.

I motionen har därjämte framförts förslag, att befogenheten att meddela vissa förbud enligt ifrågavarande lagar skall överflyttas från länsstyrelserna till socialstyrelsen. Såväl specialinspektören som socialstyrelsen hava tillstyrkt jämväl detta förslag. Styrelsen har därvid erinrat, att styrelsen i sitt den 2 november 1925 avgivna betänkande med förslag till reviderad lag om arbetarskydd föreslagit, att länsstyrelserna skola i allt väsentligt befrias från de uppgifter med denna lags tillämpning, som för närvarande åligga dem, och att yrkesinspektionens chefsmyndighet skall övertaga de

mera betydelsefulla av dessa uppgifter. Utskottet anser sig emellertid icke nu böra taga ståndpunkt till föreliggande spörsmål. Enligt utskottets mening står nämligen denna fråga i samband med spörsmål, som framförts under den pågående revisionen av arbetarskyddslagen.

Vad slutligen vidkommer motionärernas förslag i fråga om böteslatituden för underlåtenhet att ställa sig till efterrättelse vissa förbud, vill utskottet erinra, att någon särskild straffbestämmelse icke finnes upptagen i någon av nämnda lagar. I skogshärbärgeslagen har hänvisning skett till motsvarande stadgande i arbetarskyddslagen. Under den pågående revisionen av sistnämnda lag har förslag till omarbetning av straffbestämmelserna framförts. Utskottet anser sig därför icke nu böra taga ståndpunkt till frågan om ändring av bötesbestämmelserna för överträdelse av skogshärbärgeslagen. I flottledshärbärgeslagen åter stadgas rätt för länsstyrelsen att ifråga om enskild flottled vid vite förbjuda flottning, intill dess givna föreskrifter i fråga om härbärgen efterkommits. Vad vidare angår härbärgen vid allmän flottled äro bestämmelser därom givna i vattenlagen. Utskottet har icke av vad i ärendet förekommit blivit övertygat om lämpligheten av att i sistberörda hänseenden nu föreslå ändringar.

Under hänvisning till vad ovan anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen med anledning av förevarande motion måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning på vad sätt lämpliga åtgärder må vidtagas för att öka effektiviteten av den inspektion, som äger rum enligt skogs- och flottledshärbärgeslagarna, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 8 maj 1929.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Westman, von Sydow**, *Linder* och *Sigfrid Hansson*, fröken *Hesselgren* samt herrar *Granström*, *Tamm* och *Norman*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i *Kalmar*, *Hage*, *Johanson* i *Hallagården*, *Johanson* i *Solletteå*, *Andersson* i *Rasjön*, *Aronsson**, *Sandström* och *Osberg*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga A.

Kungl. Domänstyrelsen.

Till riksdagens andra lagutskott.

Genom kungl. socialdepartementets ämbetsskrivelse den 1 februari 1929 har domänstyrelsen anbefallts att avgiva yttrande i anledning av en inom riksdagens andra kammare av herrar C. O. Johansson, Evald Ericsson och Nils Olsson med instämmande av herrar P. Albin Hansson och Aug. Sävström väckt motion, nr 311, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhänga om utredning och förslag till stärkande av skogs- och flottledshärbärgeslagarnas samt den i samband därmed utövade yrkesinspektionens effektivitet samt så fort ske kunde för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning, och får styrelsen i anledning härav anföra följande.

I motionen har lämnats en rätt ingående redogörelse för de åligganden, som jämlikt på området gällande lagstiftning åvila skogs- och flottledsinspektören, och den omfattning, vari denne funktionär med anlitande av till buds stående hjälpmedel kunnat fullgöra desamma. Styrelsen, som funnit vad motionärerna anført därom, att sagda lagstiftnings effektivitet kunde äventyras, därest icke en bättre organisation för övervakande av samma lagars efterlevnad åstadkommes, kunna äga fog för sig, får i anledning härav framhålla, att intet synes vara att erinra emot den ifrågasatta utredningen. Stockholm den 25 februari 1929.

G. KUYLENSTJERNA.

*I. Hjelmström.***Bilaga B.**

Kungl. Socialstyrelsen.

Till riksdagens andra lagutskott.

Genom remiss den 1 februari 1929 har Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen att till riksdagens andra lagutskott avgiva yttrande över en inom andra kammaren väckt motion, nr 311, angående stärkande av skogs- och flottledshärbärgeslagarnas samt den i samband därmed utövade yrkesinspektionens effektivitet. Till fullgörande härav får socialstyrelsen anföra följande.

Styrelsen har i ärendet infordrat yttrande av skogs- och flottledsinspek-

tören och har denne avgivit sådant i form av en promemoria, som i avskrift biläggas.

Såsom av nämnde inspektör framhålles ha skogs- och flottledshärbärgeslagarna snart varit gällande i tio år. Den erfarenhet, som under den hittillsvarande giltighetstiden vunnits rörande denna lagstiftnings verkningar, torde berättiga till det omdömet, att lagstiftningen i fråga och särskilt huvudbestämmelserna däri angående tillhandahållande av och anordnande av härbärgen samt skogsstall i det stora hela visat sig väl motsvara de anspråk, som skäligen kunna ställas på en dylik lagstiftning. Det torde sålunda ha visat sig lyckligt, att man avstått från att i lagarna intaga mera detaljerade föreskrifter om huru härbärgen och skogsstall skola byggas och inredas samt angående deras beskaffenhet i övrigt utan nöjt sig med ett allmänt angivande av de fordringar, som härbärgen och stall skola uppfylla. Denna läggning av lagstiftningen har möjliggjort för tillsynsorganen att utforma dess tillämpning med hänsynstagande till i varje fall förefintligt behov och med anpassning efter i olika landsändar gängse tradition och sedvänjor. Lagstiftningen har härigenom, samtidigt som den bildat ett fast underlag för tillsynsverksamheten, blivit ett smidigt medel för genomförande av det med lagstiftningens avsedda syftet. Uppenbart är emellertid, att med nu berörda anordning av lagstiftningen förverkligandet av dess syfte är i hög grad beroende av tillsynsorganens kvalifikationer samt intresse för sin uppgift.

Ehuru ifrågavarande lagstiftning sålunda i stort sett torde ha visat sig ändamålsenlig, ha dess bestämmelser dock i vissa avseenden, som också av motionärerna särskilt påpekats, visat sig mindre lämpliga, nämligen i fråga om tillsynens anordning och lagstiftningens tvångsvisa genomförande. Enligt såväl skogs- som flottledshärbärgeslagen utövas tillsynen å respektive lags efterlevnad, på sätt Konungen närmare bestämmer, av vederbörande länsstyrelse med biträde av befattningshavare vid yrkesinspektionen samt i det allmännas tjänst för skogsvård anställd personal. Äsyftade närmare bestämmelser äro meddelade i kungörelsen den 19 december 1919 angående tillsyn å härbärgen för skogsavverknings-, kolnings- och flottningsarbetare, sedermera ändrad genom en kungörelse av den 6 juni 1924. Enligt berörda bestämmelser skall det biträde, som länsstyrelserna jämlikt ovannämnda lagar äga att vid tillsyn å efterlevnaden av desamma åtnjuta, lämnas dels av en särskilt förordnad specialinspektör (skogs- och flottledsinspektören), dels av skogsstatens befattningshavare, dels ock, i den mån vederbörande skogsvårdsstyrelser på framställning av länsstyrelserna därtill samtycka, av de hos skogsvårdsstyrelserna anställda befattningshavare.

Socialstyrelsen hade i sitt förslag till härbärgeslag, som omfattade såväl skogsavverknings- och kolnings- som även flottningsarbete, föreslagit, att tillsynen skulle, på sätt Konungen närmare föreskrev, utövas av yrkesinspektionens befattningshavare. I propositionen med förslag till skogshärbärgeslag upptog Kungl. Maj:t den av styrelsen föreslagna anordningen av tillsynen, men omlade riksdagen på förslag av andra lagutskottet tillsynens organisation på sätt ovan angivits.

Anlitandet av skogsstatens och skogsvårdsstyrelsernas befattningshavare såsom lokala tillsynsorgan torde otvivelaktigt ha visat sig vara en lämplig åtgärd, även om deras tid merendels icke synes hava räckt till för inspektionsverksamhet på sätt och i den omfattning, man vid lagstiftningens tillkomst torde hava tänkt sig. Ifrågavarande befattningshavare

måste likväl med hänsyn till sitt stora antal, sin person- och lokalkännedom, sina fackinsikter och sin praktiska erfarenhet anses utgöra en värdefull tillgång för tillsynsverksamheten. Däremot torde anordningen med att lägga överinseendet över nämnda verksamhet hos länsstyrelserna icke kunna sägas ha varit lämplig. Styrelsen har i sin skrivelse till Kungl. Maj:t den 19 maj 1927 med utredning och förslag till lagstiftning angående bostadsförhållandena i vissa fall vid vägbyggnads-, flottledsbyggnads- och vattenavledningsföretag, vilken skrivelse i avskrift bilägges, härutinnan beträffande skogshärbärgeslagen anfört följande:

»Den nu gällande anordningen av tillsynen å skogshärbärgeslagens efterlevnad torde principiellt sett kunna betecknas såsom mindre lyckad. Tillsynen är såsom nämnts uppdragen åt vederbörande länsstyrelser, men sannolikt torde dessa myndigheter, överhopade som de äro med andra och dem så att säga närmare liggande uppgifter, icke ha möjlighet att ägna mycken uppmärksamhet åt detta sitt uppdrag. Den egentliga, ledande och drivande inspektionskraften lär också utgöras av den befattningshavare vid yrkesinspektionen, som enligt omförmälda kungörelse av den 19 december 1919 förordnats till specialinspektör. Enligt lagen står denne inspektör såsom biträde åt vederbörande länsstyrelse under denna myndighets ledning, men i egenskap av befattningshavare vid yrkesinspektionen är han tillika underställd yrkesinspektionens chefsmyndighet, som jämväl i ovannämnda kungörelse av den 19 december 1919 tillerkännes vissa befogenheter i avseende å här ifrågavarande tillsyn. Inspektören kan sålunda i sin verksamhet bli föremål för stridiga direktiv. I praktiken ha väl nu berörda förhållanden hittills icke medfört några större olägenheter, men då nu fråga ändock är om en viss revision av lagen, har det syntts lämpligt att söka få till stånd en mer rationell anordning i förevarande avseende. Härtill kommer, att styrelsen i sitt den 2 november 1925 avgivna betänkande med förslag till reviderad lag om arbetarskydd föreslagit, att länsstyrelserna skulle i allt väsentligt befrias från de uppgifter med denna lags tillämpning, som för närvarande åligga dem, och att yrkesinspektionens chefsmyndighet skulle övertaga de mera betydelsefulla av dessa uppgifter. Denna åtgärd, som mötts med nära nog enhälligt gillande från länsstyrelsernas sida, synes skäligen böra efterföljas av att länsstyrelserna jämväl fritagas från skyldigheten att övervaka skogshärbärgeslagens efterlevnad.»

Längre fram i nämnda skrivelse uttalar styrelsen ifråga om flottledshärbärgeslagen i samma ämne följande:

»Enligt vad förut föreslagits skulle samtliga de slag av arbete, vartill härbärgeringsskyldigheten är ifrågasatt att utsträckas, infogas i skogshärbärgeslagen, och skulle sålunda flottledshärbärgeslagen lämnas orörd av den åsyftade utsträckningen. Ändras på sätt nyss förordats anordningen av tillsynen å skogshärbärgeslagens efterlevnad, synes det emellertid med skäl kunna ifrågasättas, om icke länsstyrelserna borde befrias jämväl från befattningen med tillsynen å flottledshärbärgeslagens iakttagande. De erinringar, som ovan framställts beträffande länsstyrelsernas uppdrag att utöva tillsyn å skogshärbärgeslagens efterlevnad, äga giltighet även i fråga om flottledshärbärgeslagen, och det skäl för denna anordning, som anförts i propositionen med lagförslaget i ämnet — eller att länsstyrelsen är den allmänna tillsynsmyndigheten över såväl flottlederna som flottning föreningsarnas verksamhet — synes ej vidare övertygande. Faktiskt vilar givetvis ansvaret för övervakandet av lagens tillämpning väsent-

ligen på den förut omnämnde specialinspektören, som under socialstyrelsens ledning fullgör detta sitt åliggande med bistånd av skogsstatens och i viss mån även skogsvårdsstyrelsernas befattningshavare. Något mer betydelsefullt samband mellan tillsynen å härbärgeringsskyldighetens fullgörande och nyssnämnda, länsstyrelserna redan förut åliggande tillsynsuppdrag torde praktiskt taget ej heller existera. För enhetlighet i avseende å organisationen av tillsynen å härbärgereslagstiftningens efterlevnad talar för övrigt det förhållandet, att flottningsarbetet till stor del torde utföras av folk, som eljest i större eller mindre utsträckning sysselsättes med arbete, som är inbegripet under skogshärbärgereslagen.

Den nu ifrågasatta åtgärden skulle icke medföra någon ändring i vad flottledshärbärgereslagen föreskriver rörande vattendomstol. I 10 kap. 4 § vattenlagen bör emellertid, såsom från styrelsens sida redan tidigare föreslagits, intagas bestämmelse om skyldighet för länsstyrelse att om där åsyftad syneförrättning underrätta specialinspektören. Vidare borde kanske i 70 § lagen om flottning i allmän flottled angivas, att rörande tillsyn i fråga om byggnader för flottningsarbetarnas härbärgerande under flottningstiden är särskilt stadgat.»

Framhållas må slutligen, att för överflyttande på yrkesinspektionens chefsmyndighet av det länsstyrelserna nu åvilande överinseendet å tillsynen av ifrågavarande lagars efterlevnad även torde tala det förhållandet, att skogs- och flottledsinspektören fr. o. m. år 1925 av Kungl. Maj:t förordnats att i egenskap av specialinspektör utöva tillsyn av arbetarskyddslagens efterlevnad vid skogsavverknings-, kolnings-, flottnings- och flottledsarbeten. I nämnda egenskap sorterar denne sålunda för närvarande direkt under yrkesinspektionens chefsmyndighet.

I 3 § skogshärbärgereslagen hänvisas till bestämmelserna i bl. a. 38 § arbetarskyddslagen, vilka bestämmelser skola i tillämpliga delar äga motsvarande giltighet. I sistnämnda lagrum regleras förfarandet vid arbetarskyddslagens genomförande tvångsvis. Den där stadgade befogenheten för länsstyrelse att meddela arbetsgivare förbud av visst innehåll gäller sålunda i motsvarande mån även i fråga om tillämpningen av skogshärbärgereslagen. Såsom av skogs- och flottledsinspektörens yttrande i ärendet framgår har handläggningen inom länsstyrelserna av ifrågavarande ärenden med få undantag visat sig medföra sådan tidsutdräkt, att syftemålet med tvångsförfarandet mer eller mindre förfelats. Detta förhållande, vilket lär böra sättas i samband med länsstyrelsernas stora och mångskiftande arbetsbörda, måste givetvis ur de synpunkter, inspektören anför, väcka betänkligheter.

I ovan omförmälda betänkande med förslag till reviderad arbetarskyddslag har styrelsen även föreslagit, att befogenheten att meddela i 38 § av den nuvarande lagen angivna förbud skall överflyttas från länsstyrelserna till yrkesinspektionens chefsmyndighet. Om detta förslag genomfördes, skulle, då såsom nämnts i skogshärbärgereslagen hänvisas till berörda stadgande i arbetarskyddslagen, i och därmed även motsvarande befogenhet enligt förstnämnda lag överflyttas på yrkesinspektionens chefsmyndighet. Därest revisionen av arbetarskyddslagen skulle dröja, lär emellertid intet hinder möta mot att oberoende därav vidtaga här åsyftade ändring av skogshärbärgereslagen. Vare sig en ändring av sistnämnda lag på denna punkt genomföres på den ena eller andra vägen, torde samtidigt motsvarande ändring böra komma till stånd beträffande flottledshärbärgereslagen.

Såsom en ytterligare brist i skogshärbärgeslagen framhålla motionärerna de låga bötesstraff, som med stöd av lagen kunna ådömas. Enligt lagen, som jämväl i detta avseende hänför sig till arbetarskyddslagen, uppgå böterna vid trotsande av meddelat förbud till lägst 10 och högst 500 kronor. I styrelsens förslag till reviderad arbetarskyddslag har maximibeloppet höjts till 1,000 kronor men minimibeloppet lämnats oförändrat. Utan tvivel kunna goda skäl anföras för att minimibeloppet för skogshärbärgeslagens vidkommande avsevärt höjes. Ett förverkligande härav skulle måhända lämpligast genomföras genom att hänvisningen i förevarande avseende till arbetarskyddslagen utginge och i stället en särskild straffbestämmelse infördes.

Genomförandet av härovan ifrågasatta ändringar av skogs- och flottledshärbärgeslagarna skulle säkerligen i viss grad återverka stärkande på effektiviteten av tillsynen å lagarnas efterlevnad. Däremot skulle inspektionsfrekvensen uppenbarligen icke röna inflytande därav. Av vad utav skogs- och flottledsinspektören i sistberörda avseende anförts synes ganska oförtydligt framgå, att den nuvarande inspektionsfrekvensen måste anses alltför låg. En utredning rörande på vad sätt en förhöjning därav skulle kunna åstadkommas torde därför otvivelaktigt vara motiverad.

Vid bedömning av förevarande spörsmål bör, såsom även från motionärernas sida framhållits, beaktas, att skogs- och flottledsinspektören, såsom förut i annat sammanhang anförts, fr. o. m. år 1925 förordnats att jämväl utöva tillsyn å arbetarskyddslagens efterlevnad vid skogsavverknings-, kolnings-, flottnings- och flottledsarbeten. Denna åtgärd, som tillkommit på framställning av styrelsen, har erfarenheten visat vara i hög grad påkallad. Åtgärden måste också anses naturlig såväl med hänsyn till nämnda inspektörs utbildning som därtill att han under alla förhållanden har att besöka ifrågavarande arbetsplatser för tillsynen av arbetarnas bostadsförhållanden. Tillsynen å ifrågavarande slag av verksamhet åvilade tidigare väsentligen yrkesinspektörerna, men tog inspektionsverksamheten inom industrien deras tid så starkt i anspråk, att det icke var dem möjligt att i någon nämnvärd utsträckning företaga resor för här ifrågavarande ändamål, detta så mycket mindre som dessa resor på grund av förevarande arbetsställens i regel avlägsna, svåråtkomliga och spridda belägenhet med nödvändighet bliva mycket tidsödande.

Med hänsyn till den framträdande olycksfallsrisken särskilt inom skogshanteringen och de betydande möjligheter för ett nedbringande av densamma, som otvivelaktigt förefinnas, synes möjligheten av ett förstärkande av inspektions- och upplysningsverksamheten jämväl på här ifrågavarande område förtjänt av ett allvarligt övervägande.

Stockholm den 7 mars 1929.

GUNNAR HUSS.

W. Stenholm.

Skogs- och flottledsinspektören.

P. M.

till kungl. socialstyrelsen i anledning av motion i andra kammaren, nr 311, angående stärkande av skogs- och flottledshärbärgeslagarnas samt skogs- och flottledsinspektionens effektivitet.

Skogs- och flottledshärbärgeslagarna hava vid innevarande års utgång varit gällande under tio år. Den erfarenhet, som under dessa år kunnat göras angående den ifrågavarande lagstiftningen och dess verkningar, har givit vid handen, att denna lagstiftning varit och alltjämt är av mycket stor betydelse inom Norrlands och mellersta Sveriges skogsbygder. Skogsarbetarnas bostadsförhållanden under vistelsen å de ofta avlägset från bygden belägna arbetsplatserna i skogarna, som enligt den av socialstyrelsen 1916 publicerade undersökningen angående skogsarbetarnas levnads- och arbetsförhållanden i Värmland, Dalarna och Norrland tidigare i betydande omfattning voro undermåliga och hälsovådliga, hava sålunda undergått en allmän förbättring. Detta gäller även om skogsstallen. Samtidigt måste emellertid sägas, att ännu mycket återstår, innan skogsarbetarna i gemen kommit i åtnjutande av tillfredsställande och ändamålsenliga bostäder å arbetsplatserna. Detta förhållande torde väsentligen bero därpå, att nuvarande organisation av tillsynen icke visat sig fullt motsvara de förhoppningar, som vid dess införande ställdes på densamma. Påpekas må emellertid även, att förbättringen av här ifrågavarande förhållanden måste ske utvecklingsvis för att verkligt värdefulla och för framtiden bestående resultat skola kunna uppnås, och att genomförande av reformer på detta område därför måste taga viss tid i anspråk. Vid bedömande av de hittills uppnådda resultaten på detta område bör slutligen hänsyn tagas även till arbetsområdets storlek och de svårigheter av olika slag, som möta vid ett rationellt ordnande av denna bostadsfråga.

Vad beträffar själva lagstiftningen och särskilt dess föreskrifter angående tillhandahållande och anordnande av härbärgen för skogs- och flottningsarbetare samt skogsstall synes densamma i stort sett tillfredsställande. En brist i skogshärbärgeslagen är dock onekligen, att en arbetsgivare, som medvetet åsidosätter av länsstyrelse meddelat förbud att använda visst härbärke för inkvartering av skogsarbetare m. m., skall kunna undkomma med så lågt straff som 10 kronors böter. Enligt 45 § arbetarskyddslagen, vilken åberopas i skogshärbärgeslagen, variera nämligen böterna från 10 till 500 kronor. Dessa bötesbelopp, som i styrelsens betänkande med förslag till reviderad arbetarskyddslag den 2 november 1925 föreslagits till 10 respektive 1,000 kronor, äro måhända väl avvägda med hänsyn till de förseelser mot arbetarskyddslagens föreskrifter, som kunna förekomma, men då det gäller åsidosättande av enligt skogshärbärgeslagen meddelat förbud, måste desamma anses otillfredsställande. Detta framgår utan vidare av de domar i dylika mål, som hittills blivit avkunnade och för vilka redogörelse lämnats i motionen. Bötesbeloppen böra åtminstone vara så höga, att det icke blir billigare att trotsa ett i laga ordning meddelat förbud än att ställa sig lagens föreskrifter till efterrättelse. I annat fall kommer denna ansvarsbestämmelse icke att befordra det med lagen avsedda syftet.

Beträffande tillsynen å efterlevnaden av skogs- och flottledshärbärges-

lagarna synes den hittills vunna erfarenheten hava givit vid handen, att den organisation av ifrågavarande tillsyn, som tillkom genom beslut av 1919 års riksdag, numera ej är tillräcklig för åstadkommande av en någorlunda effektiv tillsyn.

Under åberopande av uppgifter, som undertecknad på begäran av motionärerna ställt till förfogande rörande antalet inspekterade härbärgen och skogsstall samt det antal härbärgen, som årligen beräknas tagas i bruk vid skogsavverkningsarbeten, framhålla motionärerna, att den nuvarande inspektionsfrekvensen är otillräcklig. Att så är fallet torde ej heller kunna bestridas. Med nuvarande inspektionsfrekvens synes det åtgå inemot 20 år för att besiktiga ett bostadsbestånd av den storleksordning, som nu årligen tages i bruk för skogsarbetarnas inkvarterande. Om vårt lands skogsarbetare, vilkas antal år 1913 beräknades till omkring 150,000, inom rimlig tid skola kunna beredas tillgång till ändamålsenliga och ur hygienisk synpunkt tillfredsställande bostäder samt därmed möjligheter att föra en någorlunda dräglig tillvaro under vistelsen i skogarna, synes det därför nödvändigt, att den nuvarande organisationen av tillsynen å skogs- och flottningshärbärgeslagarna göres mera effektiv.

Den omfattning, i vilken inspektioner av härbärgen för skogs- och flottningsarbetare och skogsstall blivit utförda, framgår av nedanstående tabell, som utgör ett sammandrag av det antal dylika till skogs- och flottledsinspektören inrapporterade inspektioner, som företagits på föranstaltande av jägmästare och länsjägmästare under åren 1921—1928.

Sammandrag av antalet rapporterade härbärgen och skogsstall, som under åren 1921—1928 inspekterats av de lokala biträdande tillsynsorganen.

(H. = härbärgen; S. = skogsstall.)

	1921		1922		1923		1924		1925		1926		1927		1928		Summa	
	H.	S.	H.	S.	H.	S.	H.	S.	H.	S.	H.	S.	H.	S.	H.	S.	H.	S.
Övre Norrbottens distrikt.....	64	53	9	12	31	28	54	55	7	6	4	4	9	6	23	20	201	184
Nedre Norrbottens distrikt ...	33	23	7	4	36	28	24	20	10	8	11	5	18	6	18	8	157	102
Skellefteå distrikt	46	38	6	6	12	12	5	4	5	4	—	—	8	8	4	3	86	75
Umeå »	51	47	9	7	42	39	21	16	4	2	3	2	39	37	25	23	194	173
Härnösands »	171	114	31	24	45	39	25	19	9	8	8	4	14	9	17	16	320	233
Mellersta Norrlands distrikt...	414	271	216	116	183	130	74	54	80	59	23	16	61	39	61	37	1,112	722
Dalarnas » ...	60	14	29	8	60	27	61	23	92	54	41	28	49	31	7	4	399	189
Stockholm-Gävle distrikt	105	36	39	8	5	—	10	3	6	1	5	4	1	1	2	1	173	54
Summa	944	596	346	185	414	303	274	194	213	142	95	63	199	137	157	112	2,642	1,732
Länsjägm. i Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26	22	26	22
Länsjägm. i Västernorrlands län	52	37	23	—	80	43	84	34	5	2	19	1	99	43	32	12	394	172
Länsjägm. i Värmlands län.....	19	10	40	17	37	28	64	39	39	23	28	6	15	9	44	27	286	159
Summa	1,015	643	409	202	531	374	422	267	257	167	142	70	313	189	259	173	3,348	2,085

Sammanlagda antalet genom dessas försorg inspekterade härbärgen och skogsstall under dessa år uppgår till 3,348 respektive 2,085 eller i medeltal per år 419 och 261. Lägst är inspektionsfrekvensen i övre delarna av Norrland, ehuru behovet av inspektioner där är mest framträdande. Inom vissa revir ha, av rapporterna att döma, icke några som helst dylika inspektioner företagits, och inom andra ha inspektioner utförts endast på därom av skogs- och flottledsinspektören i anledning av anmälan gjord framställning. Med kännedom om det behov av tillsyn av här ifrågasvarande förhållanden, som förefinnes, och då undertecknad ärligen före avverkningssäsongens början gjort framställning till revirförvaltarna om föranstaltande av inspektioner av härbärgen för skogsarbetare samt skogsstall i den omfattning, som ansetts av behovet påkallad och förenlig med övriga revirpersonalen ävilande arbetsuppgifter, torde av det ovan angivna antalet inspektioner framgå, att tiden ofta ej räckt till för verkställande i erforderlig omfattning av sådana inspektioner.

Under senare år hava revirförvaltarna i stigande omfattning börjat upplåta i revirens ägo varande härbärgen och skogsstall till köparna av virkesposter från de allmänna skogarna. I dessa fall hava inspektioner i den mening, som här avses, endast mera sällan kommit till utförande på revirförvaltningarnas initiativ. Då klagomål inkommit till skogs- och flottledsinspektören mot dylika härbärgen och skogsstall, har emellertid denne även i sådana fall haft att anlita jägmästarnas medverkan, för att inspektion skulle komma att äga rum inom rimlig tid.

Nämnas må emellertid att vissa för här ifrågasvarande angelägenheter intresserade revirförvaltare utfört ett betydande och förtjänstfullt arbete för förbättrande av skogsarbetarnas bostadsförhållanden inom respektive revir. Detta omdöme gäller även om de länsjägmästare med underlydande personal, som biträtt vid tillsynens utövande å enskildes skogar inom respektive län.

Då staten numera i större omfattning än tidigare själv bedriver avverkningsarbeten, äro revirförvaltarna ofta arbetsföreståndare vid dylika arbeten, i vilket fall någon skyldighet att besiktiga de härbärgen och skogsstall, som därvid användas, ej åligger dem. I dylika fall skall tillsynen direkt utövas av specialinspektören personligen, men har det visat sig omöjligt för denne att medhinna de resor och förrättningar, som härför erfordras, t. o. m. i sådana fall, då framställning om inspektion inkommit från arbetarna eller deras organisationer.

I motionen framhålles vidare, att en förstärkning av den skogligen yrkesinspektionens arbetskrafter är behöflig jämväl med hänsyn därtill, att det uppdragits åt skogs- och flottledsinspektören att fr. o. m. år 1925 öva tillsyn å arbetarskyddslagens efterlevnad vid skogsavverknings-, kolnings-, flottnings- och flottledsbyggnadsarbete och att i samband därmed verka för åtgärder, som äro ägnade att förebygga olycksfall i skogsarbete eller att mildra de menliga verkningarna av dylika olycksfall. Att otvivelaktigt mycket torde stå att vinna icke blott för skogsarbetarna utan även för deras arbetsgivare genom en praktiskt lagd och målmedvetet bedriven arbetarskyddsverksamhet på skogshanteringens område, torde framgå av följande kortfattade redogörelse för skogshanteringens olycksfallsförhållanden.

Antalet anmälda olycksfall inom yrkesgruppen skogs- och flottningsarbete har under senare år stigit i oroväckande grad. Från att år 1922 hava utgjort 2,690 uppgick sålunda antalet dylika olycksfall år 1925 —

det sista år för vilket officiell statistik föreligger — till icke mindre än 5,924. Olycksfallens svårighetsgrad, som bäst uttryckes i antalet genom olycksfall förlorade arbetsdagar per årsarbetare, synes även befinna sig i stigande. För yrkesgruppen skogsavverkning uppgår sålunda detta antal år 1925 till 15.46 emot 11.75 år 1922. För flottningsarbetet är ifrågavarande antal mera växlande till följd av det under olika år varierande antal drunkningsolyckor, som inträffat i detta arbete. Under år 1923 utgjorde sålunda antalet på grund av olycksfall i flottningsarbete förlorade arbetsdagar pr årsarbetare 6.46, under år 1924 12.70 och under år 1925 15.81. Högre antal förlorade arbetsdagar per årsarbetare på grund av olycksfall i arbete än skogshanteringen uppvisa för år 1925 endast yrkesgrupperna sjöfart samt malmbrytning och träindustri. De kostnader för läkarvård och ersättningar av olika slag till de skadade och deras anhöriga, som föranletts av här ifrågavarande olycksfall, synas också hava stigit under åren 1922—1924. Sistnämnda år beräknades skogshanteringens olycksfalls-kostnader av nyssnämnda slag till något mer än 1.5 miljoner kronor. För år 1925 synas emellertid dessa kostnader vara något lägre trots ökat antal olycksfall. Bl. a. hava skogshanteringens vid jämförelse med övriga yrkesgrupper mycket höga läkarvårdskostnader under karenstiden, vilka år 1924 uppgingo till 6.06 kronor per årsarbetare, under år 1925 sjunkit till 5.89 kronor per årsarbetare.

En analys av orsakerna till de olycksfall, som vanligen inträffa i skogs- och flottningsarbete, visar, att olycksfallen i regel icke äro s. k. rena olyckshändelser, som inträffa av en slump, utan att det övervägande flertalet är förutsägbara följder av otillfredsställande anordningar, olämpligt arbetssätt, bristfällig skötsel av redskap och verktyg m. m. Många olycksfall kunna sålunda förhindras genom anordnande av bättre basvägar och kontinuerlig tillsyn och underhåll av desamma och andra genom förbättrade arbetsmetoder. De allra flesta torde emellertid kunna förebyggas genom uppmärksamhet, omtanke och försiktighet från skogsarbetarnas sida. Härav framgår att samverkan mellan arbetsgivare och arbetare är en viktig förutsättning för uppnående av goda resultat. En annan icke mindre viktig betingelse för framgång är, att en sakkunnig och målmedveten upplysningsverksamhet kommer till stånd. Bedrivande av sådan bör vara en viktig uppgift för den skoglaga yrkesinspektionen. Skogs- och flottledsinspektören har även i tidningar, som hava spridning i skogsbygderna, samt vid besöken å arbetsplatserna propagerat för åtgärder, som äro ägnade att minska skogs- och flottningsarbetets olycksfallsrisk. Härvid klarlägges sammanhanget mellan orsak och verkan i fråga om de slag av olycksfall, som vanligast inträffa. I anslutning därtill påpekas, huru ett upprepande av dessa olycksfall kan förhindras. Några omedelbart påtagliga resultat kunna nog icke förväntas, men så småningom torde sådana säkert komma till synes i olycksfallsstatistiken. Erfarenheten från utlandet och särskilt den i Amerika mycket framgångsrika safety-first-rörelsen, vars mål är att med alla till buds stående medel förebygga olycksfall, har nämligen visat, att en på dylikt sätt bedrivna arbetarskyddsverksamhet så småningom resulterar däri, att arbetarna automatiskt komma att hava sin uppmärksamhet riktad på de med ett visst arbete förenade riskerna och på grund därav anordna och utföra arbetet så, att olycksfall inträffa alltmera sällan. Av synnerlig stor vikt är att arbetarna från början få klart för sig, att dylikt hänsynstagande till olycksfallsrisken ej behöver försvåra arbetet och därmed

ofördelaktigt påverka arbetsförtjänsten. Det har i stället ofta tvärtom visat sig, att anstalter och arbetsmetoder, som minskat olycksfallsrisken, även medfört den bästa arbetseffekten. Goda basvägar göra körarnas arbete mindre riskfyllt samtidigt som de medgiva läggande av större lass. Vassa eggverktyg underlätta arbetet samtidigt de minska olycksfallsrisken o. s. v.

Vidare kontrolleras vid besöken å arbetsplatserna att förbandsartiklar, som erfordras för läggande av första förband, finnas tillgängliga. Detta är av stor betydelse bland annat med hänsyn därtill att arbetsplatserna i skogarna i allmänhet äro avlägsna från orter, där sakkunnig behandling och vård av olycksfallsskador kan erhållas.

En förutsättning för ernående av goda resultat inom rimlig tid av nu ifrågavarande tillsyn och det ovan berörda skyddsarbetet är dock, att kontroll och propaganda å arbetsplatserna utövas i betydligt större omfattning än som nu är möjligt, då denna uppgift påvilar skogs- och flottledsinspektören ensam.

I motionen påpekas vidare, att handläggningen hos länsstyrelserna av ärenden, avseende framställningar från tillsynsorganen eller arbetare om meddelande av förbud för arbetsgivare att använda vissa härbärgen och skogsstall för inkvartering av skogsarbetare respektive inhysande av hästar, i de flesta fall tagit så lång tid i anspråk, att de arbeten, vid vilka de ifrågavarande bostäderna användes, hunnit avslutas, innan länsstyrelsernas beslut förelegat. I anledning härav föreslås, att befogenhet att meddela dylikt förbud överflyttas från länsstyrelserna till styrelsen.

En undersökning av de ärenden av detta slag, som varit föremål för behandling, utvisar, att handläggningen av dylika ärenden i flera fall medfört en sådan tidsutdräkt, att de meddelade förbuden kommit att sakna betydelse, åtminstone under då pågående avverkningssäsong. En resolution i anledning av dylik anmälan från en jägmästare, ingiven till länsstyrelsen den 27 februari 1920, gavs sålunda den 3 maj samma år, varvid meddelades, att ehuru arbetsgivaren hade eftersatt honom enligt skogshärbärgeslagen åliggande skyldighet, anmälan icke för närvarande kunde föranleda till någon Kungl. Maj:ts befallningshavandes åtgärd, enär avverkningarna vid ifrågavarande arbetsställe voro för året avslutade. I ett annat fall hade av en skogsarbetare ingivits dylik framställning i en skrivelse, som inkom till vederbörande länsstyrelse den 28 mars 1924. Länsstyrelsens resolution i ärendet meddelades dock först den 14 november påföljande år. I tvenne av en revirförvaltare gjorda dylika framställningar, som inkommit till vederbörande länsstyrelse den 22 februari 1928, gavs resolution den 16 juni samma år.

Under den tid, som förflyter från överlämnandet av en dylik framställning till dess länsstyrelsens resolution föreligger, måste tillsynsorganen ställa sig avvaktande. Givet är då att en dylik långsam handläggning av ärendena icke är ägnad att öka tillsynsorganens intresse för handhavande av denna tillsyn. De av dylika ärenden direkt intresserade skogsarbetarna kunna även, om handläggningen av desamma tager för lång tid i anspråk, lätt få den uppfattningen, att tillsynsorganen sakna möjlighet att med framgång inskrida mot tredskande arbetsgivare och att den ifrågavarande lagstiftningen i dylika fall är utan betydelse.

Behandling av ärenden av här ifrågavarande slag har dock ej undantagslöst medfört så lång tidsutdräkt som ovan angivits. I ett fall meddelade sålunda länsstyrelse på därom av vederbörande tillsynsorgan gjord

framställning förbud av här ifrågavarande slag telegrafiskt dagen efter det framställning därom inkommit, och i ett under innevarande år avgjort dylikt ärende förelåg länsstyrelsens resolution ungefär en vecka efter det undertecknads framställning om förbud inkommit till länsstyrelsen.

Stockholm den 28 februari 1929.

OSCAR WALLNER.

Till K o n u n g e n,

med utredning och förslag till lagstiftning angående bostadsförhållandena i vissa fall vid vägbyggnads-, flottledsbyggnads- och vattenavledningsföretag.

Genom skrivelse den 26 juni 1925 har Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen att verkställa utredning och avgiva förslag i det avseende, som angives i riksdagens den 24 april 1925 avlätna skrivelse, nr 135, om ändring av 1 § lagen den 25 april 1919 angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärke åt arbetarna m. m. (skogshärbärgeslagen). Med anledning härav får styrelsen, med överlämnande av närlagda redogörelse för verkställd utredning rörande arbetarnas bostadsförhållanden vid vägbyggnads-, diknings- och flottledsbyggnadsarbeten i ödebygder, anföra följande.

Såsom styrelsen redan tidigare vid ett par tillfällen framhållit, i skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 september 1917 och till riksdagens andra lagutskott den 27 mars 1925, är kravet på en mer vittgående förpliktelse för arbetsgivarna att vid arbeten i ödebygder draga försorg om arbetarnas härbärgerande av ganska gammalt datum. Sälunda hade bland annat den s. k. yrkesfarekommittén i sitt den 9 december 1909 avgivna förslag till lag om arbetarskydd intagit följande bestämmelse: »Arbetare, som under längre tid sysselsättes med arbete på så stort avstånd från ställe, där bostad kan erhållas, att han icke skäligen kan begiva sig dit för erhållande av natthärbärke, bör å eller i närheten av arbetsstället äga tillgång till lämplig plats för nattvila.» Denna allmängiltiga, d. v. s. icke till vissa slag av arbeten inskränkta bestämmelse upptogs emellertid icke i det för 1912 års riksdag framlagda förslaget till arbetarskyddslag, men gävo tvenne riksdagsmotioner, av herr Widén år 1909 (nr 88 i andra kammaren) och av herr Eriksson i Grängesberg år 1912 (nr 241 i andra kammaren), anledning till utredningar av bland annat skogsavverknings- och flottningsarbetarnas bostadsförhållanden — av socialstyrelsen publicerades år 1916 »Skogarbetarnas levnads- och arbetsförhållanden i Värmland, Dalarna och Norrland» — vilka utredningar resulterade i lagen den 25 april 1919 angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärke åt arbetarna m. m. (nr 222) och lagen den 19 juni 1919 om skyldighet i vissa fall att vid flottled anordna härbärgen åt flottningsarbetarna (flottledshärbärgeslagen, nr 428) samt kungörelsen den 19 december 1919 angående tillsyn å härbärgen för skogsavverknings-, kolnings- och flottningsarbetare (nr 822), i vilken sistnämnda författning vissa ändringar

vidtagits genom en kungörelse av den 6 juni 1924 (nr 186). Herr Widéns ömförmälda motion gav även upphov åt vissa bestämmelser i vattenlagen rörande härbärgen för flottningsarbetare.

Nämnas bör måhända i detta sammanhang även, att riksdagen år 1913 anhöll om utredning i vissa avseenden beträffande arbets- och levnadsförhållandena för lönarbetare vid särskilda större arbetsföretag i ödebygder eller glest befolkade trakter. Socialstyrelsen, som genom nådigt brev den 13 juni 1913 fick i uppdrag att verkställa den begärda utredningen, fann sig med hänsyn till de under världskriget och tiden närmast därefter rådande abnorma förhållandena nödsakad uppskjuta uppdragets fullgörande och erhöll även genom nådigt brev den 23 april 1920 medgivande därtill. På framställning av järnvägs- och vattenfallsstyrelserna har socialstyrelsen sedermera verkställt vissa utredningar rörande nämnda ämbetsverks anläggningsarbeten, för vilka utredningar redogörelse lämnats i en av styrelsen år 1924 utgiven publikation: »Löner och levnadskostnader vid statens järnvägsbyggnader och statens vattenfallsverks byggnadsföretag samt inom därmed jämförliga arbetsområden». Genom nu berörda utredning och den härmed överlämnade rörande vissa arbetargrupper bostadsförhållanden m. m. synas de med 1913 års här ömförmälda utredning åsyftade upplysningar väsentligen ha hopbragts, och torde därmed styrelsen kunna anse sig ha fullgjort sitt uppdrag i avseende å densamma.

Propositionen med förslag till skogshärbärgeslagen, vilken proposition först förelades 1918 års riksdag men avvisades på grund av bristande tid för dess behandling och därefter förnyades påföljande år, gav vid båda de nu åsyftade riksdagarna anledning till en motion i andra kammaren, vid den förra av herr Johansson i Sollefteå och vid den senare av nämnda herr Johansson samt herrar Vennerström och Berglund, med yrkande om sådan ändring av 1 § i den föreslagna lagen, att densamma skulle komma att omfatta jämväl »andra arbeten, såsom vid större dikningsföretag och vägbyggnader». Motionen blev i likhet med propositionen icke föremål för realbehandling vid 1918 års riksdag. Vid den påföljande riksdagen föreslog andra lagutskottet skrivelse med begäran om utredning, »huruvida och i vilken omfattning en lagstiftning med liknande innebörd som i förevarande lagförslag (skogshärbärgeslagen) innefattas, må kunna anses erforderlig och genomförbar i fråga om större diknings- och vägbyggnadsföretag och andra därmed jämförliga arbeten, anordnade på större avstånd» etc. Detta utskottets förslag godtogs av andra men avslogs av första kammaren och förföll sålunda.

Vid 1925 års riksdag förnyade herr Johansson sitt yrkande och föreslog, i motion nr 103 i andra kammaren, att åt skogshärbärgeslagens 1 § skulle givas följande lydelse:

»Bedrives skogsavverknings-, kolnings-, flottledsbyggnads-, vägbyggnads- eller större dikningsarbete på sådant avstånd — — — om arbetarskydd.»

Riksdagens med anledning av motionen avlåtna skrivelse, vilken, såsom inledningsvis anförts, givit upphov åt förevarande betänkande, går ut på, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, huruvida och i vilken omfattning en lagstiftning, likartad med den, som innefattas i skogshärbärges- och flottledshärbärgeslagarna, kunde anses erforderlig och genomförbar beträffande vägbyggnads- och vattenavledningsföretag samt flottledsbyggnadsarbeten, anordnade på större avstånd från ställen, där bo-

stad finnes tillgänglig, ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Av den närlagda redogörelsen för utredningen framgår bland annat följande.

De arbetsföretag, som den ifrågasatta lagstiftningsåtgärden eventuellt skulle beröra, torde kunna sägas i all huvudsak vara lokaliserad till Norrland jämte vissa delar av Kopparbergs och Värmlands län. Ser man till de olika slagen av nu åsyftade företag, vill det med hänsyn till antalet sysselsatta arbetare synas, som om vägbyggnadsarbetena väsentligen skulle vara koncentrerade till Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län, under det skogsdikningsarbetena — de vattenavledningsföretag varom i förevarande sammanhang egentligen torde vara fråga — förefalla att vara något mer jämnt fördelade på samtliga de norrländska länen jämte Kopparbergs och Värmlands län. Vad slutligen flottledsbyggnadsarbetena angår, torde dessa, som numera huvudsakligen avse underhåll och förbättring av flottleder, likaledes förekomma inom samtliga nyssnämnda län.

Beträffande antalet av de till här ifrågavarande arbeten använda arbetare lämnar den verkställda utredningen ej några exakta upplysningar. Med en viss sannolikhet synes man dock kunna beräkna, att arbetarantalet vid den tidpunkt under året, då det inom respektive verksamhetsområde är som störst, uppgår till frammot 4,000 vid vägbyggnadsarbetena och till ungefär 3,700 vid flottledsbyggnadsarbetena. Beträffande dikningsarbetarna saknas upplysningar om deras antal, men skulle man möjligen med utgångspunkt från den längd diken, som numera årligen grävas, våga antaga deras antal uppgå till cirka 2,500. Nu anförda tal hänföra sig till samtliga arbeten av nämnda slag inom Norrland och Kopparbergs län samt i fråga om flottleds- och dikningsarbeten jämväl Värmlands län och avse sålunda icke blott arbeten i ödebygderna. Av de upplysningar, utredningen lämnat rörande arbetarnas bostadsförhållanden, d. v. s. hur de fördela sig på vanliga bostäder samt kojor och dylikt, torde emellertid framgå, att av väg- och flottledsbyggnadsarbetarna endast en mindre del sysselsätts i ödebygder. Vad åter skogsdikningsarbetena angår, synas de i alldeles övervägande mån bedrivas i dylika trakter.

Med hänsyn till omfattningen av de nya skyldigheter, den ifrågasatta lagstiftningsåtgärden skulle medföra, är att märka, att vägbyggnadsarbetena till största delen och dikningsarbetena helt och hållet äro förlagda till den blidare årstiden, vilket givetvis är ägnat att medföra lindring i kraven på härbärgenas beskaffenhet. För flottledsbyggnadsarbetena gäller endast i mindre mån nämnda lindringsgrund, då dessa arbeten äro fördelade på olika årstider, men torde man kunna förvänta, att de arbetare, som sysselsätts med desamma, skola kunna i väsentlig utsträckning begagna sig av de härbärgen, som äro uppförda åt flottningsmanskapet. Även vid skogsdikning lär, då sådant arbete oftast går efterfölja avverkning, bostäder finnas att tillgå i de för avverkningsarbetarna uppförda härbärgena.

Av vad nu anförts torde framgå, att den förpliktelse att hålla arbetarna med härbärke, varom här är fråga, är av relativt föga betungande beskaffenhet i jämförelse med den härbärgeringsskyldighet, som införts genom skogs- och flottledshärbärgeslagarna och som kanske gäller i förhållande till det övervägande antalet av de antagligen till mer än 100,000 uppgående arbetarna vid skogsavverkning och flottning.

Betraktar man den föreliggande lagstiftningsfrågan från principiell

synpunkt, lär det icke kunna förnekas, att arbetarna vid de arbetsföretag, till vilka det är ifrågasatt att utsträcka härbärgeslagstiftningen, med ungefär lika berättigande som skogsavverknings-, kolnings- och flottningsarbetarna kunna göra anspråk på att beredas tillgång till härbärgen vid arbeten i ödebygder. Visserligen bedrivs, såsom ovan nämnts, dessa arbeten i övervägande mån eller till stor del under den blidare årstiden, men torde med hänsyn till klimatet i de trakter, varom här förnämligast är fråga, ett någorlunda ombonat nattlogi få anses från hälsovårdssynpunkt påkallat. Oskäligt synes ej heller vara, att arbetarna under sin vistelse i obygderna äga tillgång till en bostad, där de vid uppehåll i arbetet, t. ex. under längre oväder, kunna med någon grad av trevnad uppehålla sig.

Beträffande den omständigheten att ifrågavarande arbeten övervägande eller till stor del bedrivs under den blidare årstiden, är vidare att märka, att den gällande härbärgeringsskyldigheten med hänsyn till prestationens beskaffenhet i viss mån är ställd i förhållande till bland annat klimatet och härbärgets användningstid. I skogs- och flottningshärbärgeslagarna stadgas nämligen bland annat, att härbärke skall erbjuda tillfredsställande skydd mot köld och nederbörd samt med hänsyn till den tid, varunder härbärgets kan förväntas komma till användning, motsvara skäliga fordringar på en tillfällig bostad. Detta stadgande är för övrigt icke direkt straffgaranterat utan förutsätter, i likhet med arbetarskyddslagets bestämmelser rörande yrkesfara, för sitt genomförande tvångsvis särskilt beslut av överordnad myndighet — i regel föregånget av förgäves av vederbörande tillsynsorgan meddelade anvisningar.

Framhållas må även, att riksdagen vid sitt antagande av 1 § i skogshärbärgeslagen givit uttryck åt det förbehåll, att ingripande i allmänhet icke komme att äga rum vid skogsavverkningsföretag, vilka med hänsyn till arbetarnas antal och tidslängden för arbetet vore av obetydlig omfattning. Denna inskränkning, som beaktats ej blott i avseende å nu nämnda arbetsföretag utan jämväl i fråga om övriga arbeten, som omfattas av härbärgeslagarna, skulle väl komma att iakttagas även beträffande de verksamhetsområden, vilka den ifrågasatta lagstiftningsåtgärden skulle avse. Möjligen borde nu berörda inskränkning komma till uttryck i kungörelsen angående tillsynen å de föreskrivna härbärgena.

Givetvis skulle den utsträckta härbärgeringsskyldigheten komma att för en del därav berörda arbetsföretag medföra ökade omkostnader. I betraktande av att härbärgen ändock på sina håll redan tillhandahållas och att ett motsatt förhållande torde påverka arbetslönens höjd, skulle emellertid kostnadsökningen sannolikt ej bliva alltför betydande. Såsom ovan framhållits, komme också det antal arbetare, som skulle beröras av lagstiftningsåtgärden, att vara tämligen begränsat.

Vad särskilt vägbyggnadsarbeten angår, vill det för övrigt synas, som om flyttbara härbärgen i viss omfattning borde kunna komma till användning.

Enligt styrelsens mening torde man sålunda kunna jakande besvara det i den remitterade riksdagsskrivelsen uppställda spørsmålet, huruvida en lagstiftning, likartad med den, som innefattas i skogshärbärges- och flottledshärbärgeslagarna, kunde anses erforderlig och genomförbar beträffande vägbyggnads- och vattenavledningsföretag samt flottledsbyggnadsarbeten.

Med den tillika i riksdagsskrivelsen framställda frågan, *i vilken om-*

fattning den eventuella lagstiftningen kunde anses erforderlig och genomförbar, vill det synas, som om man väsentligen åsyftat vattenavledningsföretagen. I fråga om dylika företag säges nämligen i motiveringen till riksdagens beslut i ämnet, att beträffande sänkning eller urtappning av sjö eller fördjupning eller utvidgning av vattendrag m. m. skäl synas kunna tala för ett inrymmande under lagstiftningen i fråga, medan vägande betänkligheter åter kunna anföras mot att utsträcka dess tillämpning till att gälla jämväl i kultursyfte vidtagna avdikningsåtgärder.

Otvivelaktigt torde nu angivna uppdelning av vattenavledningsföretagen ej sakna fog för sig, då ju behovet av härbärgen givetvis i regel gör sig starkare gällande vid arbetsföretag av större varaktighet och med talrikare arbetsstyrka. Emellertid lär, såsom redan förut antytts, i de delar av landet, för vilka den ifrågasatta lagstiftningen huvudsakligen är avsedd, d. v. s. Norrlands och Dalarnas skogs- och fjälltrakter, ej i någon vidare omfattning förekomma andra vattenavledningsföretag än sådana, som ha till ändamål att ävägabrunga avdikning av skogsmark, och skulle alltså ett beaktande av anförda uttalande leda till, att vattenavledningsföretagen över huvud taget lämnades oberörda av den ifrågavarande lagstiftningsåtgärden. Då skogdikningsarbeten ej sällan å eller invid samma plats under längre tid sysselsätta ett avsevärt antal arbetare, skulle ett dylikt resultat från skyddssynpunkt givetvis vara att beklaga.

Med den uppfattning om arbetsgivarens skyldigheter, som ligger till grund för lagen om arbetarskydd och kommit till uttryck i yrkesfarekommitténs förut återgivna allmängiltiga bestämmelse rörande härbärgeringskyldighet, torde onekligen bäst överensstämman att låta den utsträckta lagstiftningen omfatta alla slag av vattenavledningsföretag utan annan begränsning än som kan ligga i förut berörda förbehåll beträffande företag av obetydlig omfattning. Anpassningen av kraven på härbärgets beskaffenhet efter förhållandena i de olika fallen och det varsamma sättet för lagstiftningens genomförande, vilka båda omständigheter jämväl ovan berörts, synas också bereda säkerhet mot oskäligen anspråk på härbärgen vid de mindre dikningsföretagen. För övrigt lär, såsom redan påpekats, skogsdikning i regel företagas å trakter, där avverkning ägt rum och där dikningsarbetarna sällunda vanligen ha möjlighet att begagna de härbärgen, som uppförts åt avverkningsarbetarna.

Vid de arbeten, som den ifrågasatta lagstiftningsåtgärden skulle avse och som i regel torde utföras av ackordstagare med av dem anlidade biträden, torde det ej sällan kunna förefalla tveksamt, vem som rätteligen skall anses såsom arbetsgivare, och kunde det måhända synas påkallat att få besked därom genom en uttrycklig bestämmelse. Förhållandet torde emellertid vara enahanda beträffande skogsavverknings- och kolningsarbeten, varå skogshärbärgeslagen äger tillämpning, och har saknaden i denna lag av en dylik bestämmelse, såvitt styrelsen vet, icke föranlett några avsevärda svårigheter. Genom hänvisningen i 1 § sista stycket till 2 § av lagen om arbetarskydd torde det väl också få anses klarlagt, att icke ackordstagaren utan den, för vilkens räkning och nytta arbetet utföres, vid härbärgeslagens tillämpning skall anses såsom arbetsgivare.

Beträffande sättet för den åsyftade lagstiftningsåtgärdens vidtagande hade herr Johansson i Sollefteå, såsom förut angivits, i sin motion i ämnet föreslagit, att nämnda åtgärd skulle genomföras genom upptagande i 1 § av skogshärbärgeslagen av de tre ifrågavarande nya slagen av arbete. I sitt till andra lagutskottet över motionen avgivna yttrande berörde so-

cialstyrelsen först möjligheten att, i överensstämmelse med yrkesfarekommitténs omförmälda förslag, i en reviderad lag om arbetarskydd generellt reglera arbetsgivarnas härbärgeringsskyldighet vid arbeten i ödebygder men omnämde därefter, att det av motionären avsedda syftet även kunde nås genom utsträckning av tillämpningsområdena för skogs- och flottledshärbärgereslagen. Om det senare alternativet valdes, borde enligt styrelsens mening vägbyggnads- och vattenavledningsarbeten inbegripas under skogshärbärgereslagen, under det beträffande flottledsbyggnadsarbeten kunde ifrågasättas, om de icke lämpligen borde omfattas av flottledshärbärgereslagen. Utskottet tog icke ställning till nu berörda frågor utan uttalade allenast den meningen, att de påkallade ett närmare övervägande.

Enligt styrelsens uppfattning lider det icke tvivel, att den av yrkesfarekommittén föreslagna allmängiltiga förpliktelsen för arbetsgivaren att vid ödebygdsarbeten bereda sina arbetare tillgång till härbärge, är välmotiverad och står i god överensstämmelse med de bärande grunderna för arbetarskyddslagen. Nu förefinnas emellertid sedan åtskilliga år de två merberörda särskilda lagarna i förevarande avseende — en uppdelning av lagstiftningen, om vars nödvändighet styrelsen för övrigt icke är övertygad — och är den ena av dem eller flottledshärbärgereslagen dessutom på visst sätt anknuten till vattenrättslagstiftningen. I betraktande härav har styrelsen icke ansett sig böra påyrka ett upptagande av yrkesfarekommitténs förslag till anordning av lagstiftning i ämnet, utan vill styrelsen biträda den meningen, att den äsyftade utsträckningen av härbärgeringsskyldigheten lämpligen kan ernås genom utvidgning av den gällande lagstiftningen rörande nämnda skyldighet. Fråga uppstår då, om man, såsom motionären föreslagit, skall utvidga allenast skogshärbärgereslagen eller, såsom styrelsen i sitt yttrande till andra lagutskottet ifrågasatt, skall på visst sätt uppdelas tilläggen på nämnda lag och flottledshärbärgereslagen.

Vid första påseendet synes det onekligen mest naturligt att åvägabrunga härbärgeringsskyldigheten vid flottledsbyggnadsarbeten, d. v. s. arbeten för flottleds anläggning, utvidgning, förbättring eller underhåll, genom ett tillägg till flottledshärbärgereslagen. Denna lag är emellertid avfattad med hänsyn uteslutande tagen till den i viss mån genom särskild lagstiftning reglerade, regelbundet återkommande flottningen. Sålunda torde det bland annat vara tvivelaktigt, om den för lagen väsentliga bestämmelsen, att det tillkommer vattendomstol avgöra, huruvida och varest härbärge skall anordnas vid allmän flottled, lämpligen skulle kunna utvidgas till att avse tillgodoseendet jämväl av bostadsbehovet vid de sporadiskt förekommande byggnadsarbetena. Ett inbegripande under lagen av flottledsbyggnadsarbeten skulle även, såsom av andra lagutskottet påpekats, påkalla en omarbetning av lagen i vissa delar. En dylik åtgärd torde onekligen möta svårigheter på grund av flottnings- och flottledsbyggnadsarbetenas olikartade beskaffenhet. Styrelsen har alltså vid förnyat övervägande av nu berörda fråga kommit till den slutsatsen, att jämväl flottledsbyggnadsarbetet bör inbegripas under skogshärbärgereslagen, med vars övriga tillämpningsföremål det är ganska jämförbart.

Slutligen anser sig styrelsen i detta sammanhang böra ifrågasätta vissa ändringar i organisationen av tillsynen å härbärgereslagstiftningens efterlevnad.

Enligt såväl skogs- som flottledshärbärgereslagen utövas tillsynen å respektive lags efterlevnad, på sätt Konungen närmare bestämmer, av veder-

börande länsstyrelse med biträde av befattningshavare vid yrkesinspektionen samt i det allmänna tjänst för skogsvård anställd personal. Äsyftade närmare bestämmelser äro meddelade i förut omnämnda kungörelser, av den 19 december 1919 angående tillsyn å härbärgen för skogsavverknings-, kolnings- och flottningsarbetare och av den 6 juni 1924 om vissa ändringar i nämnda författning.

Socialstyrelsen hade i sitt förslag till härbärgeslag, som omfattade såväl skogsavverknings- och kolnings- som även flottningsarbete, föreslagit, att tillsynen skulle, på sätt Konungen närmare föreskriver, utövas av yrkesinspektionens befattningshavare. I propositionen med förslag till skogshärbärgeslag upptog Kungl. Maj:t den av styrelsen föreslagna anordningen av tillsynen, men omlade riksdagen, på förslag av andra lagutskottet, tillsynens organisation på sätt härovan angivits.

Den nu gällande anordningen av tillsynen å skogshärbärgeslagens efterlevnad torde principiellt sett kunna betecknas såsom mindre lyckad. Tillsynen är såsom nämnts uppdragen åt vederbörande länsstyrelser, men sannolikt torde dessa myndigheter, överhopade som de äro med andra och dem så att säga närmare liggande uppgifter, icke ha möjlighet att ägna mycken uppmärksamhet åt detta sitt uppdrag. Den egentliga, ledande och drivande inspektionskraften lär också utgöras av den befattningshavare vid yrkesinspektionen, som enligt omnämnda kungörelse av den 19 december 1919 förordnats till specialinspektör. Enligt lagen står denne inspektör såsom biträde åt vederbörande länsstyrelse under denna myndighets ledning, men i egenskap av befattningshavare vid yrkesinspektionen är han tillika underställd yrkesinspektionens chefsmyndighet, som jämväl i ovannämnda kungörelse av den 19 december 1919 tillerkännes vissa befogenheter i avseende å här ifrågakommande tillsyn. Inspektören kan sålunda i sin verksamhet bli föremål för stridiga direktiv. I praktiken ha väl nu berörda förhållanden hittills icke medfört några större olägenheter, men då nu fråga ändock är om en viss revision av lagen, har det syntts lämpligt att söka få till stånd en mer rationell anordning i förevarande avseende. Härtill kommer, att styrelsen i sitt den 2 november 1925 avgivna betänkande med förslag till reviderad lag om arbetarskydd föreslagit, att länsstyrelserna skulle i allt väsentligt befrias från de uppgifter med denna lags tillämpning, som för närvarande åligga dem, och att yrkesinspektionens chefsmyndighet skulle övertaga de mer betydelsefulla av dessa uppgifter. Denna åtgärd, som mötts med nära nog enhälligt gillande från länsstyrelsernas sida, synes skäligen böra efterföljas av att länsstyrelserna jämväl fritagas från skyldigheten att övervaka skogshärbärgeslagens efterlevnad.

Med hänsyn till den föreslagna utsträckningen av härbärgeslagstiftningens tillämpningsområde har man att överväga, huruvida berörda förändring kan anses påkalla någon ändring jämväl i avseende å tillsynens anordning. I fråga om de eventuellt nytillkommande flottledsbyggnads- och skogsdikningsföretagen torde det vara uppenbart, att den meromnämnde specialinspektören jämte skogsvårdspersonalen skulle vara väl kvalificerade för de nya tillsynsuppgifterna. Någon oskäligen ökning av deras arbetsbörda skulle väl ej heller dessa tillsynsuppgifter medföra, då de skulle avse ett relativt måttligt antal arbetsföretag och de sannolikt i regel komme att fullgöras i samband med andra respektive tillsynsorgan åliggande funktioner.

Beträffande vägbyggnadsarbete gälla ej till fullo nu anförda synpunkter. Emellertid torde omnämnda tillsynsorgan, även om de icke äro

fackmän i avseende å vägbyggnader, äga tillfyllestgörande kompetens för övervakande av härbärgeringsskyldighetens iakttagande jämväl vid sådana arbeten. Vad särskilt specialinspektören angår, måste han tydligtvis i förhållande till här ifrågasatt företag intaga samma ställning som till övriga härbärgeringslagstiftningen underkastade arbeten. För skogsvårdspersonalen skulle väl tillsynsåliggandet i regel begränsas till de fall, då det kan fullgöras i samband med andra tjänsteuppgifter. Emellertid finnes det en grupp av statliga befattningshavare med särskild kompetens på förevarande arbetsområde, nämligen väg- och vattenbyggnadsdistriktens befattningshavare, och synes det böra tagas under övervägande, om ej jämväl denna grupp, ehuru föga talrik, borde tagas i anspråk för tillsyn å härbärgeringsskyldighetens fullgörande vid vägbyggnadsföretag. Givetvis skulle, i likhet med vad som gäller beträffande skogsvårdspersonalen, dessa befattningshavare endast öva tillsyn å arbetsföretag, som icke stå under deras ledning, och i den mån tillsynen lämpligen kan kombineras med andra tjänsteförrättningar.

Enligt vad förut föreslagits skulle samtliga de slag av arbete, vartill härbärgeringsskyldigheten är ifrågasatt att utsträckas, infogas i skogshärbärgeringslagen, och skulle sålunda flottledshärbärgeringslagen lämnas orörd av den åsyftade utsträckningen. Ändras på sätt nyss förordats anordningen av tillsynen å skogshärbärgeringslagens efterlevnad, synes det emellertid med skäl kunna ifrågasättas, om icke länsstyrelserna borde befrias jämväl från befattningen med tillsynen å flottledshärbärgeringslagens iakttagande. De erinringar, som ovan framställts beträffande länsstyrelsernas uppdrag att utöva tillsyn å skogshärbärgeringslagens efterlevnad, äga giltighet även i fråga om flottledshärbärgeringslagen, och det skäl för denna anordning, som anförts i propositionen med lagförslaget i ämnet — eller att länsstyrelsen är den allmänna tillsynsmyndigheten över såväl flottlederna som flottningsföreningarnas verksamhet — synes ej vidare övertygande. Faktiskt vilar givetvis ansvaret för övervakandet av lagens tillämpning väsentligen på den förut omnämnde specialinspektören, som under socialstyrelsens ledning fullgör detta sitt åliggande med bistånd av skogsstatens och i viss mån även skogsvårdsstyrelsernas befattningshavare. Något mer betydelsefullt samband mellan tillsynen å härbärgeringsskyldighetens fullgörande och nyssnämnda, länsstyrelserna redan förut åliggande tillsynsuppdrag torde praktiskt taget ej heller existera. För enhetlighet i avseende å organisationen av tillsynen å härbärgeringslagstiftningens efterlevnad talar för övrigt det förhållandet, att flottningsarbetet till stor del torde utföras av folk, som eljest i större eller mindre utsträckning sysselsättes med arbete, som är inbegripet under skogshärbärgeringslagen.

Den nu ifrågasatta åtgärden skulle icke medföra någon ändring i vad flottledshärbärgeringslagen föreskriver rörande vattendomstol. I 10 kap. 4 § vattenlagen bör emellertid, såsom från styrelsens sida redan tidigare föreslagits, intagas bestämmelse om skyldighet för länsstyrelse att om där åsyftad syneförrättning underrätta specialinspektören. Vidare borde kanske i 70 § lagen om flottningsarbete i allmän flottled angivas, att rörande tillsynen i fråga om byggnader för flottningsarbetarnas härbärgerande under flottningstiden är särskilt stadgat.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts och under förutsättning att i arbetarskyddslagen vidtagas av styrelsen föreslagna ändringar, får socialstyrelsen föreslå, att åt nedanangivna bestämmelser i skogs- och flottledshärbärgeringslagarna måtte givas följande ändrade lydelse:

Skogshärbärgeslagen.

(Lagens rubrik ändras.)

1 §.

Bedrives skogsavverknings-, kolnings-, väg- eller flottledsbyggnads- eller vattenavledningsarbete på sådant avstånd från ställe etc.

Användas för arbetet hästar och bedrives arbetet vintertiden, åligger det arbetsgivaren att jämväl sörja för etc.

(I sista stycket vidtagas ändringar med hänsyn till den reviderade arbetarskyddslagen.)

3 §.

Tillsyn å efterlevnaden av denna lag utövas, på sätt Konungen närmare föreskriver, under överinseende och ledning av yrkesinspektionens chefsmyndighet av befattningshavare vid yrkesinspektionen samt i det allmännas tjänst för skogsvård anställd personal (*alternativt* — — — yrkesinspektionen, i det allmännas tjänst för skogsvård anställd personal samt väg- och vattenbyggnadsdistriktens befattningshavare).

(Senare delen av stycket ändras med hänsyn till den reviderade arbetarskyddslagen.)

Flottledshärbärgeslagen.

1 §.

(Senare stycket ändras med hänsyn till den reviderade arbetarskyddslagen.)

4 §.

Skulle beträffande enskild flottled den, som där innehar flottningsrätten, underlåta att ställa sig till efterrättelse föreskrift i 1 eller 2 §, äger yrkesinspektionens chefsmyndighet, när så prövas nödigt, vid vite förbjuda honom, sedan han blivit i saken hörd, att efter utsatt skälig tid vidare bedriva flottning i flottleden utan att hava vidtagit de av myndigheten vid förbudets meddelande angivna åtgärder.

Vad i första stycket av denna paragraf stadgas äge icke tillämpning å enskild flottled, som innehaves av kronan, utan skall, när yrkesinspektionens chefsmyndighet beträffande sådan led finner åtgärd, som nu sagts, erforderlig, frågan härom anmälas hos domänstyrelsen, som har att efter omständigheterna antingen vidtaga den påkallade åtgärden eller ock underställa ärendet Konungens prövning.

5 §.

Tillsyn å efterlevnaden av denna lag utövas, på sätt Konungen närmare föreskriver, under överinseende och ledning av yrkesinspektionens chefsmyndighet av befattningshavare vid yrkesinspektionen samt i det allmännas tjänst för skogsvård anställd personal.

I detta ärendes slutliga handläggning hava, förutom undertecknade, deltagit byråchefen Fürst och tillförordnade byråchefen Nyström.

Stockholm den 19 maj 1927.

Underdånigst:

GUNNAR HUSS.

A. Molin.